

מדברים וכותבים כך ואחרת

למורה

- 1. תיאור המשימה:**
המשימה בנויה משתי תת-משימות. תת-המשימה הראשונה עוסקת בהבדלים בין שפה דבורה לשפה כתובה. תת-המשימה השנייה עוסקת במילים נרדפות. דגשים: התאמת המשלב השפתי לנמענים ולנסיבות.
- 2. תת-סוגה ומטרה חברתית:** הטקסטים נכתבו למטרת מודעות לשפה הדבורה ולשפה הכתובה.
- 3. עולמות השיח:** עיון ותקשורת המונים.
- 4. שיקולים בבחירת הטקסט:** הבחנה בין שפה דבורה לשפה כתובה היא אבן יסוד לכתיבה התואמת את הנמענים ואת הנסיבות. הכרת האמצעים הלשוניים משפיעה על רמת המשלב.
- 5. הקשר תוכני:** בחלקים א ו-ב הקשר של שיחה בין שני ילדים שרבים ומשלימים. בחלק ג הקשר של פרסומת. אין לחלק את המשימה לתת-משימות, אלא להתייחס אליה כאל יחידה אחת.
- 6. שכבת הגיל:** כיתה ד.
- 7. משך המשימה:** שיעור אחד.
- 8. ההכנות הדרושות למשימה:** אין.
- 9. הציוד הדרוש:** דפים כמספר התלמידים, כלי כתיבה.
- 10. אופי העבודה:** עבודה פרטנית.

תיאור הפריטים במטלה:

מספר הפריט	תיאור הפריט
חלק א - המריבה בין יובל לבין אופיר	
1	יצירת הכללות ביחס למאפייני השפה השונים שבהם יובל משתמש
2	כתיבת הסבר מנומק למאפייני השפה בכתיבה של יובל
חלק ב - יובל ואופיר משלימים	
3	כתיבת מכתב למנהלת בשמו של יובל
חלק ג - פרסומת לקוטל חרקים	
4	השלמת משפטים בעזרת מילים נרדפות
5	שימוש בצורה פרודה של כינויי קניין
6	שימוש בצורה חבורה של כינויי קניין

מדברים וכותבים כך ואחרת

תשובון

חלק א

המריבה בין יובל לבין אופיר

יובל ואופיר רבו בהפסקה. יובל סיפר לחברו יוסי מה קרה.

קראו את השיחה בין יובל לבין יוסי

יובל: "יוסי, אתה לא יודע מה היה לי עכשיו עם אופיר!"
יוסי: "מה?"
יובל: "שיחקנו כדורגל ואנחנו הכנסנו שני גולים, והקבוצה שלהם לא הכניסה אף גול אז... אז..... אופיר התעצבן, כי הוא לא יודע להפסיד ואז הוא שם לי רגל כאילו בלי כוונה, ונפלת!"
יוסי: "אז החזרת לו?"
יובל: "בטח, מה אתה חושב שאני..."
יוסי: "אז מה עשית?"
יובל: "ישר קמתי והפלתי אותו על הרצפה, ורציתי להחטיף לו..... אבל אז המורה הגיעה והפרידה בינינו."
יוסי: "אתה בטוח שהוא שם לך רגל בכוונה?"
יובל: "בטח!!!"

לאחר מכן יובל כתב מכתב למנהלת.

קראו את המכתב שיובל כתב למנהלת:

למנהלת בית הספר שלום,
אני רוצה לספר לך על מה שקרה היום בהפסקה.
בהפסקה השנייה שיחקנו כדורגל והקבוצה שלנו הבקיעה שני גולים.
הקבוצה של אופיר לא הצליחה להבקיע אפילו גול אחד.
אופיר, כמו שאת יודעת, הוא ילד שלא אוהב להפסיד. הוא התרגז מכך שאנחנו מנצחים, ולכן הוא הכשיל אותי תוך כדי הריצה ואני נפלתי. מכיוון שהתרגזתי על התנהגותו של אופיר, מיד התרוממתי והפלתי אותו. יעל המורה הגיעה והפרידה בינינו. וזה בדיוק מה שקרה!

יובל, כיתה ד'1.

1. בשיחה ובמכתב יובל משתמש בשפות שונות זו מזו. מה מאפיין את השפה של יובל בשיחה ובמכתב? השלימו את הטבלה בעזרת מחסן המילים.

מחסן מילים: מילים יפות, משפטים לא שלמים, מילים יום-יומיות (סלנג), שפה מנומסת

המכתב למנהלת	השיחה בין יובל לבין יוסי
שפה מנומסת	משפטים לא שלמים
מילים יפות	מילים יוק-יומיות

2. למה, לדעתכם, יובל משתמש בשיחה ובמכתב בשפות שונות זו מזו?

יובל משתמש בשפה אחרת כי מקובל להשתמש בשפות שונות כאשר מדברים עם חבר וכאשר מדברים עם המנהלת / מקובל להשתמש בשפה שונה כאשר מדברים עם חבר וכאשר כותבים מכתב רשמי.

יובל ואופיר משלימים

כעבור יומיים נפגשו יובל ואופיר שוב והחליטו להשלים ביניהם. יובל סיפר על כך ליוסי.

קראו את הדברים שאמר יובל ליוסי חברו:

יוסי אתה חייב לשמוע את זה. אתמול חזרתי הביתה ופתאום אני פוגש את אופיר.
לא רציתי לראות אותו ולא רציתי לדבר אִתּו אבל אז הוא התחיל לדבר אִתִּי ואמר לי שהוא בכלל לא שם לי רגל בכוונה, וזה לא פייר שהתעצבנתי עליו ככה וְהִפְלֵתִי אותו.
אמרתי לו שהוא סתם משקר אז הוא אמר לי שלפעמים שהקבוצה שלו מפסידה אז הוא מתעצבן ומחטיף למישהו, אבל הוא נשבע לי שהפעם הוא באמת לא עשה את זה בכוונה.
לא יודע למה אבל פתאום התחלתי להאמין לו, הרגשתי שהוא לא משקר אז אמרתי לו שאני סולח לו ואז אמרתי לו סליחה.
וזהו, עכשיו הכל סבבה בינינו.

3. כתבו בשמו של יובל **מכתב** למנהלת, שבו יובל מספר **כיצד** הוא ואופיר השלימו.

ראו באחון פאשימה נפ פאאפייניק פדרושיק לאכתה כדי שיתקבל כתשובה נלאפ.

פרסומת לקוטל חרקים

ענת דפדפה בעיתון וראתה פרסומת לקוטל חרקים.

קראו את הפרסומת:

בְּקִיץ, בְּאֲבִיב וּבִסְתּוֹ
זְבוּבִים, יְתוּשִׁים וְחַרְקִים אֲחֵרִים
מְטַרְדִּים אֶת מְנוּחַתְכֶם
מְזַהְמִים אֶת הַמְזוֹן וְהַמְשָׁקָה
וּמְסַכְּנִים אֶת בְּרִיאוֹתְכֶם.
הַדְּבִירוּ אֶת אוֹיְבְּכֶם
בְּעֶזְרַת קוּטֵל הַחַרְקִים הַיְעִיל וְהַמְּיוֹחֵד!

4. ענת לא הבינה כמה מהמילים בפרסומת. לצד כל משפט כתבו מילה נרדפת למילה המודגשת מתוך מחסן המילים.

היעזרו בדוגמה : במקום **משקה** אפשר להגיד **שתייה** .

במקום **מְטַרְדִּים** אפשר להגיד **אפריעיס**.

במקום **מְזַהְמִים** אפשר להגיד **אנלכסיס**.

במקום **מְזוֹן** אפשר להגיד **אנלכסיס**.

במקום **הַדְּבִירוּ** אפשר להגיד **פשאינו**.

מחסן מילים: מְבַלְבְּלִים, מְשַׁקְאוֹת, מְנַקִּים, לְאָכֵל, מְאָכְלִים, הַשְּׁמִידוֹ, מְלַכְלָכִים, הַפְּסִיקוֹ, לְקַלְקֵל, מְפַרְיעִים, קְנִיָּה, הַפְּרִידוֹ

5. גם את המילים האלה ענת לא הבינה. כדי לעזור לה להבין כתבו כל מילה בשתי מילים, לפי הדוגמה הבאה:

- במקום **מְנוּחָתְכֶם** אפשר להגיד פּאָטחפּ שְׂלֶכֶס.
 - במקום **בְּרִיאֹתֶם** אפשר להגיד פּפּרִיאֹת שְׂלֶכֶס.
 - במקום **אוּיְבָכֶם** אפשר להגיד פּאָוּיבּ שְׂלֶכֶס.
 - במקום **מִשְׂקָאוֹתֵיכֶן** אפשר להגיד פּאַשְׂקָאוֹת שְׂלֶכֶן.
 - במקום **מְזוֹנְנוּ** אפשר להגיד פּאַזֹּן שְׂלֶנוּ.
-

6. כתבו את צירופי המילים הבאים במילה אחת, לפי הדוגמה שלפניכם:

- במקום **הכלב שלו** אפשר לומר כֹּלֵנוּ.
 - במקום **הכיתה שלי** אפשר לומר כִּיתָתִי.
 - במקום **המזון שלנו** אפשר לומר מִזֹּנְנוּ.
 - במקום **התשובות שלהם** אפשר לומר תְּשׁוּבוֹתֵיהֶם.
-

מדברים וכותבים כך ואחרת

מחווון

ציון						מספר השאלה
0	1	2	3	4	5	
לא ענה, או שגה בכול		מיקם בטבלה רק מאפיין אחד במקום הנכון	מיקם בטבלה 2 מאפיינים במקום הנכון	מיקם בטבלה 3 מאפיינים במקום הנכון	מיקם בטבלה את כל 4 המאפיינים במקום הנכון	1
לא ענה, או שגה בכול	תשובה עקיפה ועמומה ברמה פרגמאטית (למשל: כי אצל המנהלת היה מבחן)	תשובה עקיפה ברמה פרגמאטית (למשל: שהמנהלת לא תעניש אותי)	תשובה קונקרטיה המתייחסת רק לזהות הנמען או רק לפורמט (דיבור מול כתיבה)	תשובה מכלילה המתייחסת רק לזהות הנמען או רק לפורמט (דיבור מול כתיבה), או תשובה קונקרטיה המתייחסת הן לזהות הנמען והן לפורמט (דיבור מול כתיבה)	תשובה מכלילה המתייחסת הן לזהות הנמען והן לפורמט (דיבור מול כתיבה)	2
<p>המכתב יציין בשני ממדים: ממד התוכן וממד הלשון. בכל ממד התלמיד יכול לקבל מקסימום 5 נקודות.</p> <p>פירוט ציון מרכיבי ממד התוכן (5 נקודות בסך הכול): התייחסות לפורמט המכתב (2 נקודות): פנייה למנהלת (1 נקודה), נוסחת סיום למכתב (1 נקודה) אזכור ההסבר של אופיר (1 נקודה) אזכור ההתלבטות אם להאמין לאופיר (1 נקודה) אזכור השלמה (1 נקודה)</p> <p>פירוט ציון מרכיבי ממד הלשון (5 נקודות בסך הכול): הימנעות משימוש בסלנג (1 נקודה): הערה: פריט סלנג אחד דיו כדי לא לזכות בנקודה. שימוש במשלב גבוה (1-2 נקודות): שימוש בפריט משלב גבוה אחד (1 נקודה), שימוש ביותר מפריט משלב גבוה (2 נקודות). הערה: הפריטים יכולים להיות מילים ממשלב גבוה או מבנים לשוניים כגון מבנים חבורים, ביטויים וכד'. שימוש במשפטים ארוכים ומורכבים (1 נקודה): הערה: רק 2 משפטים או יותר מזכים בנקודה. אם אין ניקוד מפריד בין המשפטים אין לזכות בנקודה. תקינות לשונית (1 נקודה): הערה: יותר משגיאה אחת דיה כדי לא לזכות בנקודה.</p>						
0	1	2	3	4	5	3 מימד תוכן
0	1	2	3	4	5	3 מימד לשון

ציון						מספר השאלה
0	1	2	3	4	5	
לא ענה, או שגה בכול		כתב מילה נכונה אחת	כתב שתי מילים נכונות	כתב שלוש מילים נכונות	כתב ארבע מילים נכונות	4
לא ענה, או שגה בכול		כתב צירוף מילים נכון אחד בלבד	כתב שני צירופי מילים נכונים	כתב שלושה צירופי מילים נכונים	כתב ארבעה צירופי מילים נכונים	5
לא ענה, או שגה בכול	כתב מילה אחת נכונה		כתב שתי מילים נכונות		כתב שלוש מילים נכונות	6